

4 Uplatnění ESDP

4.1 Směrem k integrovanému územnímu rozvoji

(161) Při uplatňování jednotlivých politických variant musejí vládní a administrativní orgány členských států i orgány EU zvážit v počáteční fázi sektorové a územní konflikty a problémy časového harmonogramu a stanovit správné priority. To vyžaduje nové způsoby spolupráce, které musejí v souladu s principy ESDP vycházet ze zásady dobrovolnosti. Uplatňování jednotlivých politických variant vychází z principu subsidiarity. Proto se zde projevuje potřeba úzké spolupráce mezi orgány odpovědnými za územní rozvoj na každé úrovni (horizontální spolupráce) a mezi aktéry na úrovni Společenství a na nadnárodní, regionální a místní úrovni (vertikální spolupráce - viz Obr. 7). Spolupráce je klíčem k integrované politice územního rozvoje a představuje přidanou hodnotu k sektorovým politickým liniím uplatňovaným izolovaně.

(162) Integrovaná politika územního rozvoje v měřítku EU musí proto kombinovat varianty politiky rozvoje určitých oblastí takovým způsobem, aby národní hranice a jiné administrativní překážky již nepředstavovaly zábrany pro rozvoj. ESDP představuje rámec pro integrovanou realizaci politických variant. Jejich uplatnění není v pravomoci jediného orgánu, nýbrž zahrnuje širokou škálu orgánů pro plánování územního rozvoje (využití území, regionální plánování, urbanistické plánování) a plánování sektorové.

(163) Varianty politiky se navzájem liší podle zeměpisných oblastí, v nichž se uplatňují. ESDP doporučuje tři úrovně územní spolupráce:

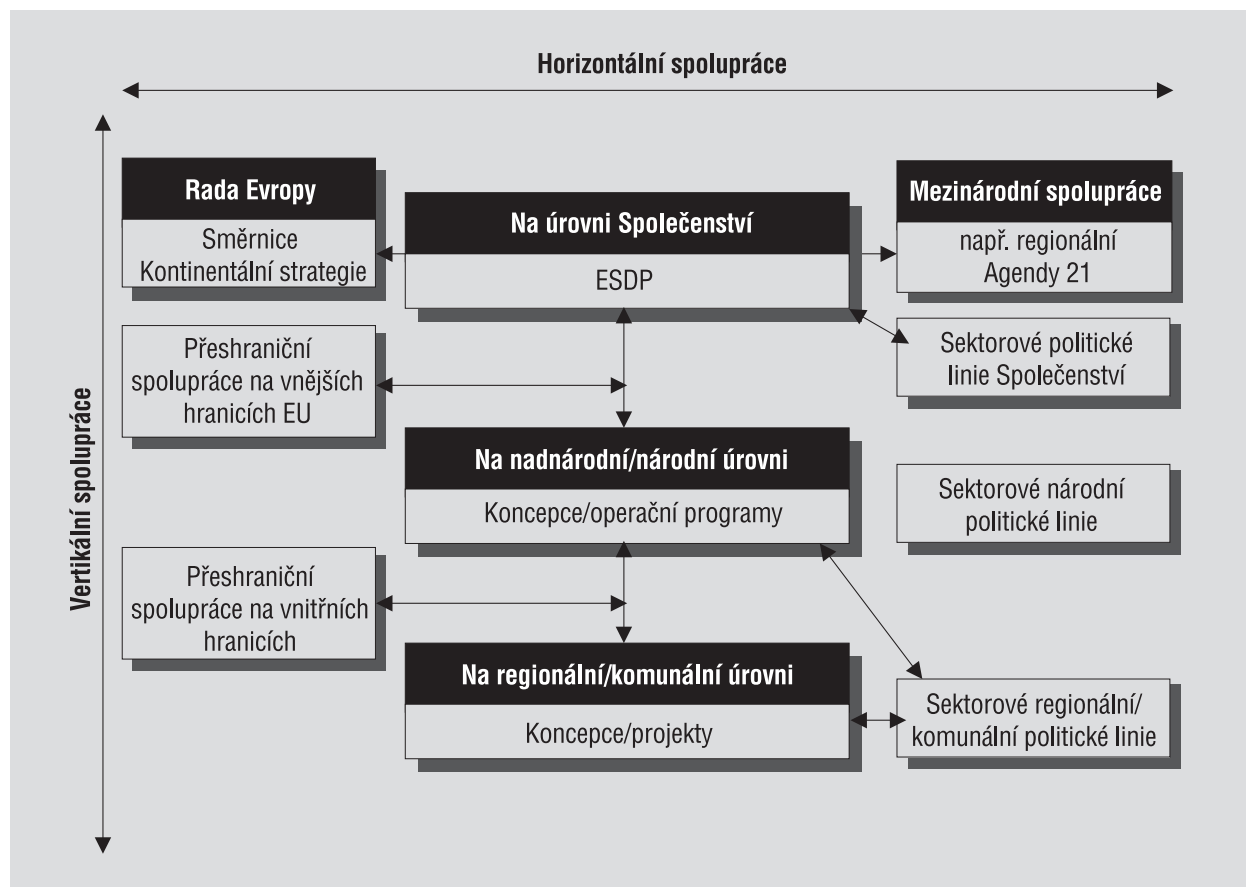
- úroveň Společenství,
- nadnárodní/národní úroveň,
- regionální/místní úroveň.

Z hlediska EU má ústřední význam spolupráce na nadnárodní úrovni. Nadnárodní strategie a programy pomáhají uplatňovat sektorovou politiku Společenství v různých regionech EU. Mohou rovněž podporovat koordinaci politických linií Společenství s příslušnými liniemi národními, regionálními a místními.

(164) Varianty politiky ESDP je možno seskupovat různými způsoby, jež mohou být klíčové k dosažení politiky vyváženého a trvale udržitelného územního rozvoje. Je nutno je stanovit lokálně podle převládající situace. Lze uvést následující příklady:

- Síťové propojení urbanizovaných regionů: Všechna města a všechny regiony musejí být schopny přispívat ke snížení nezaměstnanosti, hospodářskému růstu a sociální harmonii v EU. K tomuto účelu je třeba více povzbuzovat strategické partnerství a spolupráci mezi urbanizovanými regiony. To vyžaduje regionální, přeshraniční a nadnárodní přístup k síťovému propojení měst a urbanizovaných regionů.
- Lepší dostupnost jako předpoklad pro polycentrický rozvoj: I v případě, že není možno dosáhnout stejného stupně dostupnosti mezi všemi regiony Evropské unie, má její zlepšení velký význam zvláště v periferních a v hustě obydlených oblastech s vysokými objemy dopravy. Musí však být řešeno v souladu s principem trvalé udržitelnosti.
- Vytvoření eurokoridorů: Tyto koridory mohou posílit prostorovou soudržnost EU a představují zásadní nástroj územního rozvoje při spolupráci mezi městy. Územní koncepce eurokoridorů může vytvářet propojení mezi jednotlivými oblastmi sektorové politiky, jako je například doprava, infrastruktura, hospodářský rozvoj, urbanizace a životní prostředí. V perspektivě rozvoje eurokoridorů je třeba jasně uvést, ve kterých oblastech se má soustředit růst aktivit a které oblasti je třeba chránit jako volné plochy. V EU existuje velký počet potenciálních koridorů. Některé koridory jsou již dobře rozvinuté. V jiných regionech je třeba takové koridory teprve vytvářet a propojovat s koridory existujícími. Je nutno vytvářet důležité chybějící spoje a sekundární síť.
- Posílení měst a regionů na vnějších hranicích EU: politiky zaměřené na rozvoj „vstupních měst“, multimodální infrastruktura pro evropské koridory, rovnocenný přístup k telekomunikačním zařízením a mezikontinentální dostupnost mohou posílit úlohu regionů a jejich měst na vnějších hranicích. To se týká jak procesu rozšíření tak i rozvoje intenzivnějších vztahů s nečlenskými státy, směrem na Jih a s dalšími světovými ekonomickými regiony.
- Zachování a rozvoj biologické rozmanitosti v regionech EU: úspěšný rozvoj evropské ekologické sítě závisí na územní koordinaci jednotlivých politik Společenství a na příslušných národních opatřeních. Četné divoké druhy fauny, zvláště ptáků, využívají v průběhu roku celého teritoria EU. Vztahy mezi jednotlivými elementy této sítě, jako jsou mokřiny, národní parky, ostrovy, pobřežní oblasti, ústí řek a některé venkovské regiony, je nutno identifikovat a koordinovat na evropské úrovni za aktivní účasti místních a regionálních orgánů.

Obr. 7: Způsoby spolupráce při územním rozvoji



- Rozvoj evropského kulturního dědictví: zachování mnohotvárnosti evropské identity v kontextu globalizace vyžaduje soulad promyšlených konzervačních strategií s potřebami hospodářského a regionálního rozvoje. Je nutno identifikovat a vypracovat směrnice a nástroje územního plánování pro dva rozdílné typy historického dědictví: historické lokality rozptýlené po celé Evropě, avšak mající společný historický základ (například dědictví Keltů, historické poutní cesty apod.), anebo pro soustředěné lokality mezinárodního významu (například urbanistické soubory v Brugách nebo Benátkách).
- Potřeba integrované péče o pobřežní zóny (ICZM): Vzhledem k rostoucím sektorovým konfliktům, demografickému vývoji a množství institucí a aktérů zapojených do pobřežních zón představují tyto oblasti významnou výzvu pro územní rozvoj v rámci Evropské unie.
- Přestože není na úrovni Společenství vymezena žádná kompetence pro územní rozvoj, je nutno zajistit, aby odlišné politické linie, vztahující se k území Společenství, navzájem nekolidovaly, nebo se navzájem nevyklučovaly.
- Rámec ESDP se však nesmí přenášet na jiné oblasti politiky. Jeho použití je výlučně dobrovolné. To především vyžaduje spolupráci, konzultace a dohody mezi příslušnými politiky a výkonnými orgány na úrovni Společenství a na národní, regionální a místní úrovni. Široká veřejná podpora je nezbytným předpokladem pro efektivní uplatňování politiky územního rozvoje.
- Hlavním záměrem uplatnění ESDP jako evropského dokumentu je úroveň Společenství a úroveň nadnárodní. Prioritu je třeba dávat těm otázkám, které nelze náležitě řešit jedním nebo dvěma členskými státy, ale které vyžadují součinnost několika zemí. Úspěšná politika územního rozvoje proto závisí daleko více na spolupráci s místními a regionálními orgány, než je tomu v jiných oblastech politiky. Nadnárodní a přeshraniční akce na této úrovni mají zásadní význam pro uplatnění ESDP.

(165) Je zřejmé, že odlišný přístup při uplatňování politiky územního rozvoje a jejích variant vyžadují ty oblasti politiky, které plně spadají do kompetence Společenství.

- Existují č etné metody přeshraniční spolupráce v územním plánování. Projekty vyváženého a trvale udržitelného rozvoje příhraničních regionů a investiční projekty lze posílit a podpořit docílením vzájemného konsensu na obou stranách hranic, politickými dohodami, mezivládním hodnocením územních důsledků a úpravou národní legislativy.

V následující kapitole jsou uvedeny nejdůležitější návrhy na uplatnění ESDP na příslušných vládních a administrativních úrovních.

4.2 Uplatnění ESDP na úrovni Společenství

(166) Uznání a uplatnění ESDP ze strany evropských institucí může vést k vyšší efektivnosti politiky Společenství. Evropský parlament, Výbor pro regiony a Hospodářský a sociální výbor vydaly vyjádření k ESDP, v němž se vyslovily ve prospěch regionálně vyváženějšího rozvoje měst a regionů v Evropské unii.

(167) Evropská komise vytvořila mezioborovou skupinu pro zkoumání vzájemných vztahů mezi politikou Společenství a územním rozvojem. Kromě toho se ověřuje územní přístup kombinující několik politických oblastí, jako například oblasti, které jsou předmětem Demonstračního programu pro integrovanou péči o pobřežní zóny. To vytváří nové oblasti pro realizaci horizontální spolupráce.

Navrhuje se, aby Evropská komise pravidelně a systematicky zkoumala územní důsledky politik na evropské úrovni, například Společné zemědělské politiky, Dopravní politiky a „Transevropských sítí“, Strukturální politiky, Ekologické politiky, Politiky pro podporu soutěže a Politiky výzkumu a techniky.

(168) Ústřední úlohu při uplatňování a dalším rozvoji ESDP plní setkání ministrů odpovědných za územní rozvoj a ministrů z Výboru pro územní rozvoj (Committee on Spatial Development - CSD). Neformální charakter těchto setkání však neumožňuje přijímat rozhodnutí. Z tohoto důvodu evropské instituce, jako například Evropský parlament a Hospodářský a sociální výbor, podporují formalizaci těchto setkání, při zachování principu subsidiarity. Členské státy však mají na tuto otázku odlišné názory.

Navrhuje se, aby členské státy posoudily návrhy evropských institucí na formalizaci jak setkání ministrů o územním plánování tak i Výboru pro územní rozvoj, při zachování principu subsidiarity.

(169) Vytvořením EMU a rozšířením mezinárodního obchodu nabývají otázky týkající se územního rozvoje nejen vět-

šího významu pro instituce Evropské unie, ale i pro politické organizace kooperující v oblasti Evropy a na mezinárodní úrovni (Rada Evropy, OECD), pro nevládní organizace, podnikatelské skupiny a podniky služeb i pro odbory.

Navrhuje se, aby evropské instituce, spolu s národními orgány pro územní rozvoj v členských státech, realizovaly vhodné kooperační akce s mezinárodními organizacemi a institucemi k ucelenému praktickému uplatnění ESDP na mezinárodní úrovni.

(170) Pro podporu stávajícího systému územního monitoringu jsou na úrovni Společenství požadovány tyto informace a analýzy:

- rozšíření poznatkové základy poskytnutím srovnatelných dat a ukazatelů; analýzy a výzkum přeshraničních, nadnárodních a evropských trendů, které ovlivňují územní rozvoj;
- výměnu informací o praxi v oblasti územního plánování na srovnatelné základně; a
- dodržování a vyhodnocení územního rozvoje s důsledky pro cíle a varianty politiky ESDP, a dále vypracování příslušných kritérií a ukazatelů; to má zvláštní význam pro další rozvoj ESDP.

Navrhuje se, aby členské státy pravidelně zpracovávaly standardizované informace o důležitých aspektech národní politiky územního rozvoje a o její realizaci v národních zprávách o územním rozvoji, vycházejících ze struktury ESDP. To umožní srovnání uváděných územně relevantních trendů v jednotlivých členských státech.

(171) Vytvořením ESDP bylo provedeno první hodnocení trendů a problémů územního rozvoje v Evropě. Vedle stávajícího výzkumu a studií je zapotřebí podrobná analýza evropského územního rozvoje na společné statistické bázi za delší časové období. Harmonizovaná data a hodnocení regionálního hospodářského rozvoje v Evropě na evropské úrovni již existují prostřednictvím dokumentů, jako jsou Periodické zprávy o sociální a hospodářské situace, Vývoj regionů ve Společenství a „Zpráva o soudržnosti“³⁸. Při vypracování ESDP však byly zjištěny velké mezery, pokud jde o srovnatelná územně relevantní data. Sedm kritérií, která byla poprvé navržena za předsednictví Španělska a Itálie, a podrobně rozvedena na holandského předsednictví, může představovat východisko pro sběr těchto dat. Tato kritéria, která jsou v současné době zkoumána v rámci studijního programu Evropské komise, jsou následující:

- zeměpisná poloha,
- ekonomická síla,
- sociální integrace,
- územní integrace,

- tlak na využití půdy,
- přírodní pozitivita,
- kulturní pozitivita.

Navrhuje se, aby se Evropská komise a členské státy dohody na spolehlivých kritériích a ukazatelích, aby tak mohly efektivně podpořit trvale udržitelný rozvoj regionů a měst. Je nutno uskutečnit dlouhodobý výzkum v EU o územně relevantních otázkách v rámci trvalé aktualizace ESDP. Příslušné aktivity obsahují především:

- studie a pilotní projekty sponzorované Komisí k identifikaci a analýze problémů a řešení územního a regionálního rozvoje a k ověření nových forem spolupráce v souvislosti s ESDP;
- výměnu inovačních zkušeností k využití a přenosu poznatků v oblasti územního a hospodářského rozvoje.

(172) Územní kritéria a ukazatele jsou rovněž nutná pro rozvoj dlouhodobých scénářů územního rozvoje. Současné otázky ESDP jsou založeny na určitých předpokladech, které jsou platné ve střednědobé perspektivě. Nicméně zatímco spolupráce v oblasti územního plánování může probíhat v krátkodobém a střednědobém období, je nutno si uvědomit i dlouhodobá východiska a výhledy.

Navrhuje se, aby Evropská komise a členské státy prováděly hodnocení nových trendů, jejich řídicích sil a územně diferencovaných důsledků jako svůj důležitý úkol s ohledem na dlouhodobou perspektivu. Tato činnost by měla posuzovat takové otázky, jako:

- změny v počtu a rozložení obyvatelstva;
- hospodářskou globalizaci;
- změny charakteru a rozmístění ekonomické aktivity a zaměstnanosti;
- technologické změny v dopravě, telekomunikacích a energetice, a nástup informační společnosti;
- sektorové politiky a projekty v EU;
- efektivnost různých druhů městských sítí a partnerství;
- rozšíření EU
- vztahy s nečlenskými zeměmi EU.

(173) Výzkumné instituce v oboru územního rozvoje členských států musejí zpracovávat a vyměňovat informace prostřednictvím sítě a iniciovat politickou spolupráci mezi národními orgány pro územní rozvoj a Komisí. Výsledky mohou poskytnout Výboru pro územní rozvoj (CSD) základní podklady pro jeho jednání. Spolupráce mezi výzkumnými ústavy a těsné pracovní vztahy s CSD vyžadují trvalou strukturu. Ta by měla být spolufinancována z rozpočtu Společenství. Vedle sekretariátu sítě bude patrně zbytečné vy-

tvářet další evropskou agenturu, bude-li vybudováno úspěšně fungující síťové propojení národních výzkumných ústavů. To se v současné době ověřuje v rámci studijního programu v souladu s článkem 10 Řádu ERDF.

Při nejbližší příležitosti je třeba provést institucionalizaci „Evropské pozorovatelské sítě pro územní plánování“ s přihlédnutím ke zkušenostem získaným při studijním programu.

4.3 Nadnárodní spolupráce mezi členskými státy

(174) V Evropské unii již prakticky probíhá inovační přístup k integrované politice územního rozvoje na nadnárodní úrovni prostřednictvím iniciativy INTERREG II C, kterou Společenství přijalo v roce 1996. V rámci této iniciativy se uskutečňuje spolupráce mezi členskými státy podle tří hlavních sfér podpory: nadnárodní spolupráce při územním rozvoji v sedmi kooperačních oblastech (viz Mapa 3); preventivní ochrana před povodněmi ve dvou programových regionech a opatření proti škodám způsobeným suchem ve čtyřech národních podpůrných programech (viz Mapa 4); na základě společně vypracovaných programů. Kromě toho se realizují nadnárodní pilotní akce ve čtyřech kooperačních oblastech v souladu s článkem 10 ERDF (viz Mapa 5). Zeměpisné oblasti pokryté těmito programy jsou výsledkem podrobných jednání mezi zúčastněnými zeměmi. V některých oblastech se na této činnosti podílejí i nečlenské země Evropské unie.

(175) V těchto velkých oblastech se poprvé ověřuje nadnárodní spolupráce při projektech územního rozvoje, s využitím společných organizačních, administrativních a finančních struktur (viz Tabulka 1).

(176) Některé rozvojové projekty přesahují rámec bezprostředních příhraničních oblastí. Tak například v rámci protipovodňové ochrany na Rýnu se plánování oblastí povodí v Německu provádí za finanční podpory Evropské unie. V důsledku toho by případné budoucí záplavy v Německu a Nizozemsku neměly mít takový rozsah jako v minulosti. V souvislosti s několika nadnárodními dopravními koridory se ověřuje společné řízení dopravy, vytváření integrovaných dopravních systémů a koordinovaný rozvoj regionálního hospodářského potenciálu.

(177) Schvalují se ty projekty, u nichž všechny partnerské země očekávají přidanou hodnotu v oblasti územního rozvoje, a to i když se finančně na těchto projektech nepodílejí. Patří sem plánovací aktivity, řízení projektů, sítě, pilotní akce, výměna zkušeností, studie proveditelnosti, a v omezené míře doplňkové investice do infrastruktury. Přes hra-

Tabulka 1: Struktury pro aplikaci nadnárodních operačních programů v oblasti územního rozvoje

Oblast spolupráce	Rozhodovací výbory	Sekretariát	Finanční zajištění fondů EU
INTERREG II C - Nadnárodní spolupráce v oblasti územního rozvoje			
Baltské moře	Společný	Ústředí v Rostocku, D pobočka Karlskrona, 5	Centrálně přes I-Bank Schleswig-Holstein v Kielu/Rostocku
Severní moře	Společný	Ústředí ve Viborgu, DK	Centrálně přes Jyske-Bank ve Viborgu
CADSES	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
NWMA	Společný	Ústředí v Londýně, UK	Centrálně přes Lloyds Bank v Londýně
Atlantická oblast	Společný	Síťové propojení národních institucí podporované ústředním sekretariátem v Poitiers, F (připravuje se)	Centrálně přes určenou banku
Jihozápadní Evropa	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
Západní Středomoří	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
INTERREG II C - Zmírnění záplav			
Ochrana před záplavami Rýn - Maasa	Společný	Ústředí v Haagu, NL	Centrálně přes I-Bank Nordhein.Westfalen v Düsseldorfu
Francie/Itálie	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
Článek 10 - Pilotní akce			
Severní periferie	Společný	Centrálně v Oulu, Finsko	Centrálně přes Regionální radu Severní Ostrobothnia
Západní Středomoří / Latinské Alpy	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
Alpský prostor	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce
Středomořská brána	Společný	Síťové propojení národních institucí	Národní instituce

Výsvětlivky:

CADSES: Central European, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space (Středoevropský, jadranský, podunajský a jihovýchodoevropský prostor)

NWMA: North-Western Metropolitan Area (Severozápadní metropolitní oblast)

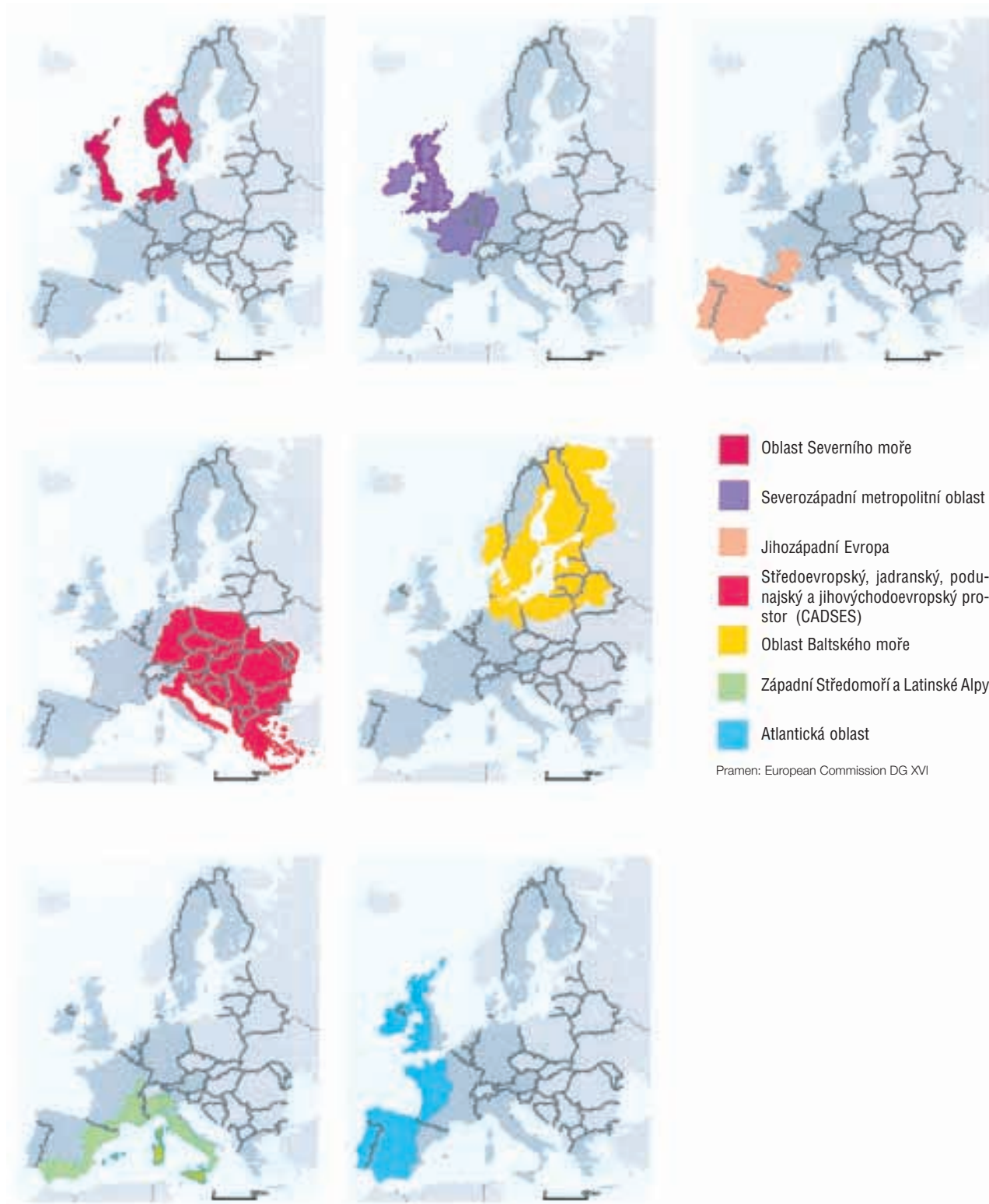
nice se zároveň vyměňují různé národní zkušenosti v takových oblastech, jako je veřejná správa, plánování, právo, řízení a veřejno-soukromé partnerství. Dává se tak podnět firmám, úřadům, federacím a regionálním i místním orgánům k účasti v nadnárodní spolupráci.

(178) Na realizaci operačních programů se podílely regionální a místní orgány, které tak zdůraznily svůj silný zájem o nadnárodní spolupráci. Ty se také významně spolupodílely na financování projektů. V prvních fázích rozhodovací-

ho procesu byly některé programy až finančně předdimenzovány. Například v regionu Baltského moře, kde spolupráce vychází ze společných politických cílů v oblasti územního rozvoje³⁹, se do realizace projektů zapojilo 200 místních a regionálních orgánů.

Navrhuje se, aby Evropská komise a členské státy pokračovaly v projektově orientované nadnárodní spolupráci v oblasti územního rozvoje v rámci iniciativy Společenství nazvané INTERREG III a vytvořily pro to základní pod-

Mapa 3: Interreg II C Programy nadnárodní spolupráce




Mapa 4: Interreg II C Programy zmírnění záplav a ochrany před suchem

Oblasti programů na zmírnění záplav

 Oblast INTERREGu Rýn - Maasa (INTERREG Rhine - Meuse Activities - IRMA)

 Francie a Itálie

 Oblasti programů na ochranu před suchem (Národní programy)

Pramen: European Commission DG XVI



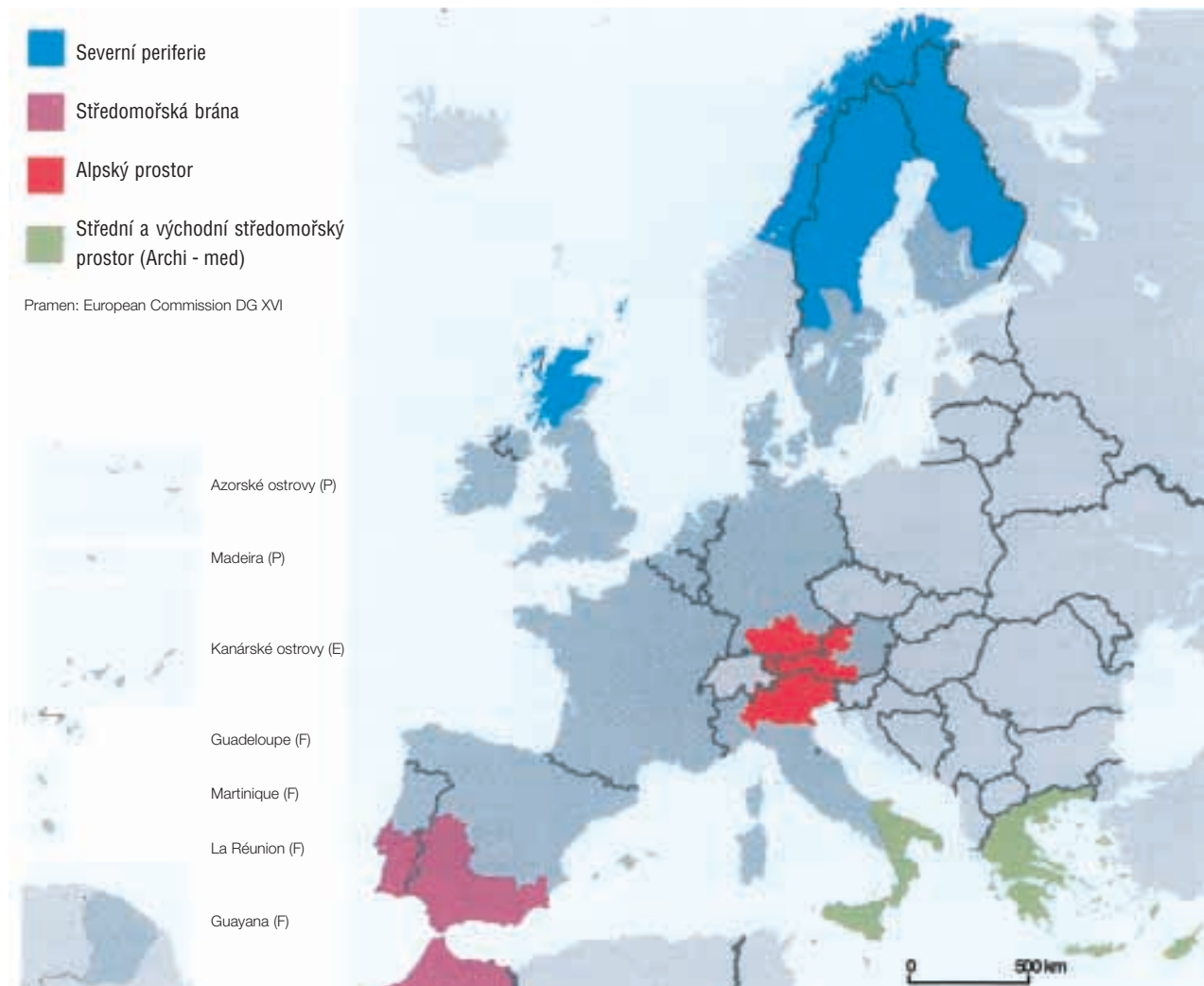
mínky. Bude to důležitým nástrojem k uplatnění ESDP. Klíčové úkoly jsou následující:

- zachování vhodných oblastí spolupráce a další rozvoj společných nadnárodních administrativních, finančních a řídicích struktur pro programy a projekty;
- intenzivnější spolupráce regionálních a místních orgánů při rozhodovacích procesech a při realizaci programů;
- **zpracování dalších územně integrovaných projektů s přihlédnutím k otázkám sektorové politiky a s cílem zajistit synergii;**
- odstranění právních překážek v členských státech, které brání přeshraniční a nadnárodní koordinaci územně důležitých plánů a akcí;
- využití projektů pro přípravu investičních akcí a pro další vývoj nástrojů územního rozvoje, zvláště hodnocení přeshraničních teritoriálních důsledků;

- **podpora spolupráce se sousedními nečlenskými státy, zvláště se zeměmi Střední a Východní Evropy a s Kyprem, při jejich přípravě na členství v EU, a se středomořskými zeměmi;**
- **hodnocení výsledků nadnárodní spolupráce v rámci INTERREG a ERDF článku 10, na pozadí ESDP, ze strany odpovědných orgánů Evropské unie a členských států.**

(179) V současné době se mohou nečlenské státy podílet na pilotních akcích INTERREG II C a článku 10. Nedostávají však žádné finanční prostředky od ERDF, nýbrž v rámci jiných programů pomoci (PHARE, TACIS). Kombinace těchto různých programů pomoci ve společné oblasti spolupráce se však ukazuje jako velmi obtížná vzhledem k různým administrativním předpisům. Program INTERREG by mohl být využíván jako „zprostředkovací nástroj“ u zemí, které chtějí vstoupit do EU, pokud by jejich účast byla usnadněna zjednodušenými administrativními strukturami.

Mapa 5: Pilotní akce podle článku 10



Doporučuje se, aby Evropská komise zlepšila spolupráci INTERREGU s těmi programy Společenství, které poskytují nečlenským státům finanční prostředky pro nadnárodní akce, a to takovým způsobem, aby programy a projekty územního rozvoje mohly být realizovány „z jednoho zdroje“.

4.4 Přeshraniční a meziregionální spolupráce

(180) Regionální a místní orgány jsou klíčovými aktéry v evropské politice územního rozvoje. Uplatnění politických variant vyžaduje aktivní podporu na regionální a místní úrovni, od malých měst ve venkovských oblastech až po metropolitní regiony. Regionální a místní orgány poznávají cíle Společenství prostřednictvím své vzájemné spolupráce a v souladu s přístupem „zdola“. Současně se jedná o úro-

veň, kde občané z první ruky pocítí výsledky evropské politiky územního rozvoje. Velký počet rozvojových úkolů lze uspokojivě řešit pouze prostřednictvím přeshraniční spolupráce s místními správními orgány. Spolupráce přesahující národní hranice proto plní klíčovou úlohu při uplatňování ESDP.

(181) Přeshraniční spolupráci mezi sousedními příhraničními regiony prosazovaly v Evropě vládní a územně plánovací komise a svými doporučeními též Evropská rada. Od roku 1990 je tato spolupráce finančně podporována iniciativou Společenství nazvanou INTERREG. Téměř všechny příhraniční regiony využily podpory v rámci programu INTERREG a vytvořily tak společné organizace, struktury a sítě. Vytvoření těchto struktur bylo předpokladem pro vypracování přeshraničních strategií územního rozvoje, například ve Skandinávii v regionu Oresund, v zemích Bene-

luxu, v Euroregionech podél německo-nizozemské hranice a v regionu Saar-Lor-Lux. Těmito akcemi se podařilo vypracovat a sladit územní efektivnost jednotlivých projektů. Přeshraniční strategie územního rozvoje mohou v budoucnu představovat základ pro četné přeshraniční operační programy „z jednoho zdroje“ spojující různé projekty, jako například:

- prosazování přeshraniční spolupráce mezi sousedními příhraničními oblastmi, zaměřenou na vytváření kompaktních hospodářských center (městských svazků);
- zlepšení vztahů mezi regionální veřejnou dopravou a hlavními dopravními sítěmi; a
- politiku rozvoje krajiny a ochrany životního prostředí pro ekologicky citlivé oblasti s cílem vytvořit přeshraniční smíšený systém biotopů.

Navrhuje se, aby členské státy a regionální a místní orgány realizovaly další přeshraniční programy a projekty, zvláště:

- **vypracování přeshraničních územních vizí a strategií a jejich zohlednění v národních plánech územního rozvoje a v sektorovém plánování;**
- **soustavné přeshraniční sladování všech plánů a akcí týkajících se území; a**
- **vytváření společných přeshraničních regionálních plánů, případně plánů na využití území jako nejdále sahající formu politiky přeshraničního územního rozvoje.**

(182) Národní plánovací orgány, regiony a města v sousedních zemích nemají dosud, přes existenci EMU, žádnou příležitost aktivně ovlivňovat územní rozhodnutí v sousedních zemích.

Navrhuje se, aby členské státy v rámci své legislativy využily tohoto základu k vypracování přeshraničních plánů a akcí majících značný územní dopad na sousední země. Sousední země se proto musejí dohodnout na vhodném plánování a akcích v souladu s principy reciprocity a rovnosti. Takovýto postup je však třeba realizovat na základě partnerství a principu subsidiarity, uplatněného nejen na místní/regionální úrovni, ale i na úrovni národní.

(183) Mnoho politických variant se týká regionální a místní úrovně a vyžaduje spolupráci nesousedních, geograficky oddělených orgánů se společnými zájmy nacházejících se v různých členských státech. Jeden z takovýchto základních záměrů ESDP spočívá v tom, že k řešení územních problémů je nutno přijmout rozhodnutí nejen na úrovni EU nebo na úrovni nadnárodní. Rovněž je třeba povzbudit re-

gionální a místní orgány k účasti na řešení evropských problémů. Tak mohou svými myšlenkami přispět k územní struktuře budoucí Evropy.

Následující návrhy se týkají jak přeshraniční tak i meziregionální spolupráce. Vztahují se však rovněž na spolupráci mezi místními orgány v rámci určitého regionu (vnitroregionální).

Navrhuje se, aby regionální a místní orgány těsněji spolupracovaly v oblasti trvale udržitelného územního rozvoje. To se vztahuje na:

Akce týkající se informací a spolupráce na regionální úrovni:

- **zlepšení dostupnosti propojením regionálních dopravních systémů s národními/mezinárodními středisky;**
- **přínos k rozvoji integrované dopravní infrastruktury;**
- **akční programy na ochranu sídel ve venkovských oblastech, které jsou postiženy úbytkem obyvatelstva a nevhodnými projekty;**
- **strategie zaměřené na trvale udržitelný rozvoj krajiny a na vyhodnocení krajinného potenciálu k využití obnovitelných zdrojů energie;**
- **rozvoj krajiny a ekosystémů s regionálním a evropským významem;**
- **koordinované plány na využití území zahrnující prozíravé hospodaření s vodními zdroji;**
- **programy zachování a rozšiřování společného kulturního dědictví.**

Akce týkající se informací a spolupráce na místní úrovni:

- **společné strategie ekonomické diverzifikace zaměřené na rozvoj spolupráce měst a městských sítí;**
- **přijetí plánovacích koncepcí pro trvale udržitelný urbanistický rozvoj, včetně - mimo jiné - realizace multimodálních dopravních koncepcí a snižování nároků na dopravu;**
- **městské a venkovské partnerství k vypracování strategií trvale udržitelného inovačního územního rozvoje pro města a okolní venkov; a**
- **akční programy na ochranu a zachování městského dědictví a podporu vysoce kvalitní architektury.**

4.5 Uplatňování ESDP v členských státech

(184) Orgány odpovědné za územní plánování na národní, regionální a místní úrovni mají důležité úkoly ve dvou směrech:

- vnějším: promítnutím ESDP, v rámci své odpovědnosti jako členské státy, do plánování a realizace přeshra-

ničních, nadnárodních a meziregionálních kooperačních akcí; a

- vnitřním: zohledněním ESDP při formulování politiky územního rozvoje pro své teritorium.

Navrhuje se, aby členské státy nyní zohlednily ve svých národních systémech územního plánování politické cíle a varianty ESDP způsobem, který považují za vhodný, a aby informovaly veřejnost o svých zkušenostech získaných z evropské spolupráce při územním rozvoji.

(185) Uplatnění ESDP v národním a regionálním územním plánování bude mít zvláštní význam pro další hospodářskou a sociální soudržnost EU. Pomůže místním orgánům lépe zohlednit cíle a varianty politiky ESDP ve své vlastní politice.

Navrhuje se, aby členské státy rovněž přihlížely k evropské dimenzi územního rozvoje při úpravách národních směrů a plánů územního rozvoje a příslušných zpráv. Zde je požadavek „europeizace státního, regionálního a městského plánování“ stále evidentnější. Při svém územně relevantním plánování musejí místní a regionální správní a administrativní orgány proto překonat každý ostrovní způsob pohledu na své teritorium a již od samého počátku přihlížet k evropským aspektům a vzájemným závislostem.

(186) Řada členských států institucionalizovala konzultační procesy o otázkách týkajících se územního rozvoje. U rozvojových projektů se značným územním dopadem se v některých případech provádí hodnocení teritoriálních důsledků. To je zaměřeno na zvýšení kladných účinků investic do územního rozvoje v počáteční fázi prostřednictvím účasti těch, jichž se to týká. Země přiléhající k Baltskému moři doporučily uplatnění takového postupu u modelových projektů v tomto pobřežním regionu.

Členské státy musejí rozšířit výměnu zkušeností o hodnocení teritoriálních důsledků a dále rozpracovat národní předpisy a nástroje.

4.6 Význam ESDP pro celoevropskou a mezinárodní spolupráci

(187) ESDP rovněž vytváří rámec pro užší spolupráci mezi patnácti členskými státy EU a s Radou Evropy v oblasti celoevropského územního rozvoje. Zvláště potřebná je in-

tenzivní spolupráce s jedenácti kandidátskými zeměmi⁴⁰. Prohlubující se vzájemné vztahy se Švýcarskem a Norskem a zjevný zájem těchto zemí o spolupráci potvrzují potřebu rozšíření územního rozvoje za rámec území patnáctky členských zemí EU. Spolupráce s dvaceti pěti nečlenskými státy v Radě Evropy plní významnou politickou úlohu při vypracování kontinentální politiky územního rozvoje.

(188) Na základě usnesení Evropské konference ministrů odpovědných za územní plánování (CEMAT) z října 1997 konané na Kypru se v současné době zpracovává celoevropská strategie (Směrnice pro budoucí územní rozvoj na evropském kontinentu). Na rozdíl od spolupráce mezi členskými státy EU při vypracování ESDP jsou hlavní ohniska na úrovni Rady Evropy následující:

- větší důraz na kontinentální dimenzi územního rozvoje Evropy,
- analýza specifické situace a požadavků zemí Střední a Východní Evropy ve srovnání se Západní Evropou a projednání příslušných řídicích principů pro územní rozvoj,
- zkoumání finanční modelů pro projekty územního rozvoje.

Na příští Evropské konferenci ministrů odpovědných za územní plánování v roce 2000 budou ministři posuzovat příslušný dokument na výstavě EXPO v Hannoveru.

- ***Navrhuje se, aby politické cíle a varianty ESDP byly považovány za základní příspěvek patnácti členských států EU k celoevropské strategii územního rozvoje.***

(189) Další mezinárodní akční oblastí pro uplatnění ESDP, na základě závěrů z Ria (Agenda 21), je příprava regionální a místní agendy o trvale udržitelném rozvoji. Řešení, která jsou zde uvedena, musejí být využita pro další rozpracování evropské politiky trvale udržitelného územního rozvoje. Vyvážený a trvale udržitelný územní rozvoj je zároveň významnou součástí ekologicky odpovědné politiky v Evropě. Tyto vzájemné souvislosti byly například vzaty za základ u Regionální agendy 21 pro region Baltského moře (Baltik 21).

Navrhuje se, aby se členské státy, regionální a místní orgány podílely na vypracování a uplatnění regionálních agend 21 předkládáním strategií a projektů. ESDP může v tomto směru přinést důležitý podnět.